

MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT SCIENCE AND PRACTICE

Abstracts of VII International Scientific and Practical Conference

Varna, Bulgaria
November 02 – 05, 2021

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

UDC 01.1

The VII International Science Conference «Modern trends in development science and practice», November 02 – 05, 2021, Varna, Bulgaria. 619 p.

ISBN - 978-1-68564-516-8

DOI - 10.46299/ISG.2021.II.VII

EDITORIAL BOARD

<u>Pluzhnik Elena</u>	Professor of the Department of Criminal Law and Criminology Odessa State University of Internal Affairs Candidate of Law, Associate Professor
<u>Liubchych Anna</u>	Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development National Academy of Law Sciences of Ukraine, Kharkiv, Ukraine, Scientific secretary of Institute
<u>Liudmyla Polyvana</u>	Department of Accounting and Auditing Kharkiv National Technical University of Agriculture named after Petr Vasilenko, Ukraine
<u>Mushenyk Iryna</u>	Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of Mathematical Disciplines, Informatics and Modeling. Podolsk State Agrarian Technical University
<u>Oleksandra Kovalevska</u>	Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs Dnipro, Ukraine
<u>Prudka Liudmyla</u>	Odessa State University of Internal Affairs, Associate Professor of Criminology and Psychology Department
<u>Slabkyi Hennadii</u>	Doctor of Medical Sciences, Head of the Department of Health Sciences, Uzhhorod National University.
<u>Marchenko Dmytro</u>	Ph.D. in Machine Friction and Wear (Tribology), Associate Professor of Department of Tractors and Agricultural Machines, Maintenance and Servicing, Lecturer, Deputy dean on academic affairs of Engineering and Energy Faculty of Mykolayiv National Agrarian University (MNAU), Mykolayiv, Ukraine
<u>Harchenko Roman</u>	Candidate of Technical Sciences, specialty 05.22.20 - operation and repair of vehicles.
<u>Belei Svitlana</u>	Ph.D. (Economics), specialty: 08.00.04 "Economics and management of enterprises (by type of economic activity)"
<u>Lidiya Parashchuk</u>	PhD in specialty 05.17.11 "Technology of refractory non-metallic materials"

37.	Бондаренко С.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА ПРИРОДА НАСИЛЬСТВА (ТА ЗАКЛИКІВ ДО НЬОГО) ЯК ФОРМУЮЧИЙ ФАКТОР РОЗВИТКУ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч.1, Ч.2 СТ. 109 КК УКРАЇНИ	175
38.	Дудніков А.Л. ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ СПОСОБУ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	185
39.	Новосад Р.В. ПІДХОДИ ДО ІСНУВАННЯ СМЕРТНОЇ КАРИ ЯК ВИДУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНО-ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У КРИМІНОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНОМУ АСПЕКТІ (НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ПРАЦЬ ЧЕЗАРЕ БЕККАРІА Й АЙЗЕКА ЕРЛІХА)	188
40.	Новіков М. ДО ПРИРОДИ ДЕОНТОЛОГІЧНОГО ПРАВОВОГО МИСЛЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	192
41.	Писаренко Д.О. ПРОФІЛАКТИКА СЛУЖБОВИХ ЗЛОЧИНІВ ТА ЇХ КОРУПЦІЙНИЙ ПРОЯВ СПІВРОБІТНИКАМИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	195
42.	Репеха Н.І. ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ПРИ ЕЛЕКТРОННОМУ АУДИТІ	198
43.	Хатнюк Н.С., Левицька А.А. КРАУДФАНДИНГ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	200
44.	Хатнюк Н.С., Вікулін В.О. ВИКОНАННЯ ПІЛОТНОГО РІШЕННЯ ЄСПЛ В СПРАВІ «ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ ІВАНОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»: ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ЗАГАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ	203
45.	Хатнюк Н.С., Калита Ю.А. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ БОРОТЬБИ ІЗ НАСИЛЬСТВОМ В СІМ'І	208

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПОЛІТИКА У СФЕРІ БОРОТЬБИ ІЗ НАСИЛЬСТВОМ В СІМ'Ї

Хатнюк Наталія Сергіївна

професор кафедри публічного та
приватного права, д.ю.н., професор
Факультету права та міжнародних відносин
Київського університету імені Бориса Грінченка

Калита Юліан Андрійович

студент V курсу
Факультет права та міжнародних відносин
Київський університет імені Бориса Грінченка

Рада Європи, яка наразі налічує 47 держав, постійно прагне розробляти спільні демократичні та правові принципи на засадах Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, інших документів із захисту прав людини, у тому числі прав жінок. Останнім часом Рада Європи все активніше виступає на захист жінок від гендерно зумовленого насильства: у 2002 році була ухвалена Рекомендація (2002)5 щодо захисту жінок від насильства, а 11 травня 2011 р. запропонована для підписання в Стамбулі всеохоплююча Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (далі – Стамбульська конвенція), унікальність якої полягає у тому, що «вона визнає насильство щодо жінок водночас і порушенням прав людини, і видом дискримінації» [1].

7 листопада 2011 року Стамбульську конвенцію підписано також і від імені України, що дало поштовх до початку роботи з її імплементації в національне законодавство [2].

Необхідність підписання та ратифікації Україною Стамбульської конвенції зумовлена багатьма причинами різного характеру. Це і зобов'язання України перед Радою Європи, і необхідність наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу в контексті набуття Україною повноправного членства в ЄС, і потреба зміни культурного сприйняття проблеми населенням.

Донедавна у багатьох суспільствах жінки були просто власністю чоловіків, найчастіше їхнього батька, чоловіка чи брата. Згідно з багатьма правовими системами, згвалтування належало до порушень права власності – жертвою вважалась не жінка, яку згвалтували, а особа чоловічої статі, якій вона належала, при цьому засобом правового захисту було передання власності – від гвалтівника вимагалось сплатити батькові чи братові цієї жінки викуп за наречену, після чого вона ставала навіки його власністю. Згвалтування жінки, яка не належала жодному чоловіку, взагалі не вважалось злочином, як крадіжкою не вважалось

підняття знайденої монетки на залюдненій вулиці. Також не скоював зґвалтування і чоловік, який гвалтував власну дружину. По суті, ідея, що чоловік міг зґвалтувати свою дружину, була оксюмороном, таким самим, як сказати, що чоловік вкрав власний гаманець. У деяких суспільствах таке ставлення до жінки існує і досі. Навіть у 2006 році у світі нараховувалось 53 країни, де чоловік не міг бути покараним за зґвалтування своєї дружини. Очевидно, що в більшості цих країн він не карався і за її побиття, і за інші види насильства щодо неї. Навіть у Німеччині лише у 1997 році закон передбачив правову категорію подружнього зґвалтування [3].

Саме через несприйняття народними депутатами України незнайомого їм слова «гендер» у 2016 році Верховною Радою була провалена ратифікація Стамбульської конвенції, а гендерна (соціальна) ознака в національному законодавстві замінена біологічною ознакою статевої приналежності.

Законодавство України тривалий час не містило всеохоплюючого визначення насильства щодо жінок і гендерно зумовленого насильства (водночас останнє має багато проявів: домашнє насильство, зґвалтування, фізичні напади, переслідування, сексуальні домагання тощо), не передбачало ефективного цивільно-правового захисту потерпілих, гендерної складової у проведенні превентивних заходів. Стамбульська конвенція ж впроваджує комплексний підхід до боротьби з насильством щодо жінок і домашнім насильством, посилює захист від дискримінації за гендерною ознакою, чим суттєво доповнює існуючі інструменти. Задля наближення до цих стандартів, як важлива складова єдиного комплексного процесу, 7 грудня 2017 року був прийнятий Закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яким також внесені значні зміни до Закону «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року (зокрема в частині системної регламентації запобігання насильства за ознакою статі).

Все ж головні причини необхідності ратифікації Україною Стамбульської конвенції та імплементації її положень в національне законодавство – фактичні: домашнє насильство і насильство стосовно жінок є явищами, вельми поширеними в сучасній Україні. Достатньо сказати, що лише протягом 2016–2017 років, згідно з даними судової статистики⁵, більше 82 тис. осіб піддано адміністративним стягненням за ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) за насильство в сім'ї, невиконання захисного припису чи непроходження корекційної програми особою, яка вчинила таке насильство. Крім того, щороку щонайменше 200 осіб засуджуються за статеві і суміжні з ними злочини, а тисячі осіб – за заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв і мордування стосовно членів сім'ї.

Розрахунки, проведені Інститутом демографії і соціальних досліджень на замовлення Фонду ООН у галузі народонаселення, говорять про те, що щорічно 1,1 млн. українок стикаються з фізичною та сексуальною агресією в сім'ї; 600 представниць слабкої статі гинуть в Україні від домашнього насильства, але

лише 10% з понад мільйона жінок, які піддаються насильству, вирішують заявити про це. Кожен день поліція фіксує 348 фактів домашнього насильства, і в 70-80% випадків його жертвами стають жінки. Насильство в сім'ї має яскраво виражений гендерний характер, адже більше 70% жертв – це саме жінки, а 90% кривдників – чоловіки; 85% випадків насильства в сім'ї трапляються між інтимними партнерами або членами сім'ї, які мають емоційний зв'язок, що, до речі, ускладнює збір даних та реєстрацію злочинів⁷.

Водночас у деяких верствах українського суспільства, у тому числі, на жаль, і в юридичних колах, існує загальноприйнята, помилкова і небезпечна позиція, згідно з якою сімейні стосунки – це сімейна справа і навіть насильство в сім'ї не є злочином.

За даними Українського інституту соціальних досліджень, лише 27% жінок вважають образи проявом насильства і тільки 32% подібним чином оцінюють приниження. Жертви схильні виправдовувати своїх мучителів з багатьох причин: через фінансову залежність, відсутність власного житла, незрозуміння того, як уникнути агресії, і невіру в те, що хтось може допомогти. Така невіра небезпідставна. Адже майже 40% працівників системи кримінальної юстиції – поліцейських, прокурорів, суддів – вважають домашнє насильство приватною справою, а близько 60% впевнені, що жертви самі винні в тому, що з ними сталося⁸. За даними Фонду ООН у галузі народонаселення, «Ла Страда Україна», Женевського центру демократичного контролю за збройними силами (DCAF), 10-12% представників правоохоронних органів вважають домашнє насильство іноді прийнятним; 77-84% представників правоохоронних органів переконані, що пріоритетом у справах про домашнє насильство є примирення, але не покарання. Очевидно, така позиція є однією з причин того, що лише 6% насильників притягують до відповідальності за ті зґвалтування, про які правоохоронцям стало відомо із заяв потерпілих.

Насильство в сім'ї тягне за собою й інші, приховані наслідки. Так, 65% серед тих, хто займається проституцією, відчували сексуальне насильство ще в дитинстві; діти – жертви насильницьких дій в 10 разів частіше намагаються вчинити самогубство, а 50% з них тікають з дому або жебракують¹⁰. Жінки, піддані домашньому насильству в Україні, витрачають щороку загалом до \$190 млн. (збитки від втрати майна, витрати на переїзд і оренду житла, збитки від втрати роботи і заробітку, юридичні консультації і консультації психологів, ліки та медичні послуги)¹¹. Близько \$12 млн. на рік витрачають заклади охорони здоров'я і правоохоронні органи на подолання результатів домашнього насильства¹².

Отже, не повинно бути так, щоб основоположні права людини порушувались у сімейних чи близьких до них відносинах, а суспільству і державі до цього було байдуже.

Не може бути аргументом проти криміналізації домашнього насильства і те, що відповідальність за нього передбачена КУпАП, бо цей Кодекс підлягає

реформуванню і складі будь-яких по суті кримінальних, а не адміністративних (управлінських), правопорушень, одним з яких, безперечно, є насильство, з нього мають бути рано чи пізно вилучені.

Експерти Фонду народонаселення ООН підрахували, що ціна насильства над жінками в Україні – витрати, які несе держава і самі сім'ї (адміністративні витрати, втрата майна і працездатності), – сягає \$208 млн. на рік. Проте, міжнародні дослідження доводять, що \$1, вкладений у профілактику, економить \$15–20 подальших витрат, викликаних агресією домашніх насильників.

Ратифікація Україною Стамбульської конвенції, слід сподіватися, – справа недалекого майбутнього. Але перший крок до її ратифікації вже зроблено: 6 грудня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон №2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» (далі – Закон №2227-VIII від 06.12.2017).

Про серйозну увагу, яку цьому Закону було приділено українським парламентом, непрямо свідчить той факт, що проект 14 відповідного Закону (реєстр. номер 4952 від 12.07.2016 р.), ініційованого п. Іриною Луценко, було зареєстровано за підписами вельми великої групи – 44 народних депутатів України, які представляють різні фракції і групи, а про певні виклики щодо його імплементації (впровадження) – що період від його опублікування (11 січня 2018 року) до набрання ним чинності (11 січня 2019 року, за винятком окремих положень, які набрали чинності 12 січня 2018 року) безпрецедентно тривалий, адже юридична спільнота має належним чином підготуватись до їх належного застосування.

На жаль, імплементацію положень Стамбульської конвенції в національне законодавство України не можна вважати повною і досконалою. Зокрема, положення Закону №2227-VIII від 06.12.2017 не забезпечують встановлення кримінальної відповідальності за будь-яке примушування та будь-які погрози, наслідком яких є тяжке порушення психіки особи, за переслідування (сталкінг), за схилення жінки (чи дівчини) до каліцтва геніталій і за підбурювання дівчини до того, щоб вона зазнала зазначеного каліцтва, як того вимагають статті 33, 34 і 38 Стамбульської конвенції; застосування обмежувальних заходів можна було б передбачити і стосовно осіб, засуджених до позбавлення волі, – вони могли б застосовуватися після відбуття покарання чи після звільнення від його відбування. Є низка й інших побажань. Але удосконалення законодавства, сподіваємось, буде тривати надалі.

У цьому коментарі для зручності користування ним наведено повні тексти тих статей, до яких були внесені зміни згідно із Законом України №2227-VIII від 06.12.2017, а також список міжнародних документів та національних

нормативно-правових актів, які мають стосунок до застосування відповідної статті КК України.

Список використаної літератури:

1. Рада Європи, Стратегія гендерної рівності на 2018-2023 роки. URL: <https://rm.coe.int/prems-041318-gbr-gender-equality-strategy-2023-ukr-new2/16808b35a4>;

2. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII, прийнятий 07.12.2017 р., набрав чинності 07 січня 2018 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>;

3. Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» № 2227-VIII, прийнятий 06.12.2017 р.; набрання чинності відбудеться 11.01.2019 р. (за винятком змін до ст. 67 ККУ, які набули чинності 12.01.2018 р.). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19>;